

Sammanställning av remissvar gällande *Strategi för samisk hälsa*

Remissinstans	Remissinstansens förslag på åtgärd	Kunskapsnätverkets hantering
Regioner		
Region Norrbotten	Vara stringent i hur strategin benämns	Åtgärdat.
	Vikten av att efterfråga språk- och kulturkompetens vid nyrekrytering av personal	Åtgärdat.
	Inkludera både renskötande och icke-renskötande samer. Fokus bör ligga på förebyggande hälsovård med inriktning på utsatta grupper.	Delvis åtgärdad. Renskötarens behov av förebyggande hälsovård lyfts fram.
	Korta ner bakgrund	Åtgärdat. Avsnittet bantas och flyttat till sist i dokumentet.
	skriva "flexibla öppettider" istället för "drop-in eller kvällsöppet"	Åtgärdat.
	Synliggöra vikten av att etablera samarbete och kunskapsutväxling med samiska institutioner i andra nordiska länder.	Åtgärdat.
Region Västerbotten	Strategin upplevs spretig, med många nivåer. Ta bort detaljerade förslag i strategin.	Åtgärdat.
	Formuleringen om att avsteg enbart får ske i samverkan med samiska aktörer är för specifik för att stå med i en strategi.	Åtgärdat. Ändrat till "Väsentliga förändringar av Strategi för samisk hälsa ska förankras i Kunskapsnätverket för samisk hälsa, för att säkerställa samisk
	Uppmaningar till regionerna hör inte hemma i inledningen. Bör flyttas längre ner i strategin.	Ingen åtgärd.
	Vem har ansvar för att följa upp strategin? Strategin bör följas upp med jämna mellanrum - hur ofta? Vem har ansvar för att se till att strategin revideras?	Åtgärdat.
	Syftet hör tätt ihop med mål i en strategi och bör stå bredvid varandra och harmonieras.	Syftet i inledningen är omformulerat.
	Tjänstebeskrivningar för detaljerad för en övergripande strategi.	Åtgärdat. Stycket reviderat samt flyttat.
	Poängterar vikten av att huvudkoordinatören har god förankring i regionernas styrning och funktioner.	Ingen åtgärd. Kvalifikationerna för huvudkoordinator skrivs inte ut i strategin.
	I relation till kunskapsstyrning är det viktigt att prioritera var behoven är störst för att göra det tydligt.	Ingen åtgärd.
	Rubrikerna bör vara delmål och vad man vill åstadkomma med delmålen, inte hur. Dessa texter behöver bearbetas för att lyftas till en strategisk nivå.	Ingen åtgärd.

Forts. Region Västerbotten	Särskilj strategi och handlingsplan. De specifika förslagen hur man vill jobba bör istället stå i handlingsplan.	Åtgärdat.
	Delmål blandas med aktiviteter. Förtydliga under delmål 1 vilken kompetens som ska höjas.	Delvis åtgärdat.
	Inte rätt att säga att regionerna främst samverkar genom Kunskapsnätverket.	Åtgärdat.
	Tre kriterier som gör att det finns flera ingångar till strategin. De kriterier liknar mer förutsättningar och passar bättre i inledningen av strategin.	Åtgärdat.
	Förtydliga vilka regioner som tagit fram strategin. Det behöver också förtydligas vilka regioner som ska anta strategin, och om Sametinget eller någon sameorganisation avser anta den som en del i samarbetet.	Åtgärdat. Förtydligt vilka som tagit fram strategin. Skrivs inte ut vilka som förväntas anta strategin.
	Urfolksdeklarationen behöver inte följa med som bilaga.	Åtgärdat.
Region Jämtland Härjedalen	Strategin bör uppmana regioner som är samiska förvaltningsområden att anta strategin som sin egen strategi och införa den i sin organisations styrande dokument.	Åtgärdat.
	Uppmaningen som rör regional långsiktig finansiering är otydlig. Avses finansiering av strategin eller kunskapsnätverket? Förslag på annan formulering : "arbete för en långsiktig finansiering av genomförandet av strategin för samisk hälsa i respektive region."	Åtgärdat.
	Föreslår att denna Strategi för samisk hälsa ska utgöra grunden i en nationell strategi för samisk hälsa	Åtgärdat.
	Strategin stärks genom att starta med kapitlet om vision och mål och lägga hela bakgrundskapitlet sist som faktabilaga.	Åtgärdat.
	Formulering om jämlik vård kan misstolkas att det handlar om olikheter inom den samiska befolkningen som ska utjämnas. Avsikten är väl att utjämna olikheter mellan den samiska befolkningen och andra grupper.	Åtgärdat.
	Mot bakgrund av den lagstiftning som åberopas i strategin bör regioner som är förvaltningsområden överväga om inte ansvar för samisk hälsa borde anges i Regiondirektörens instruktion (I den nya kommunallagen som gäller från 1 januari 2018 (SFS 2017:725) regleras bestämmelser om instruktion till direktören).	Ingen åtgärd. (Frågan lämnas till respektive region.)
	Förtydliga politiskt ansvar	Åtgärdat.
	Om strategin antas av resp region bör även handlingsplaner antas av respektive organisation. Kunskapsnätverket bör här ha en stödjande roll och extra fram mallar för att arbetet ska ske likartat.	Åtgärdat.
	Föreslår att NPO för Rehabilitering, Habilitering och Försäkringsmedicin läggs till bland övriga föreslagna NPO:er.	Åtgärdat.

Forts. Region Jämtland Härjedalen	Strategin skulle behöva beskriva HUR kopplingen mot de utpekade NPOna ska skapas.	Ingen åtgärd. Hanteras i handlingsplaner.
	Regionernas egna ansvar för att följa upp den egna verksamhetens arbete med strategins delar bör anges tydligare. Kunskapsnätverkets roll bör vara kontroll av att uppföljning görs och sprida goda exempel och identifiera olikheter mellan regionerna.	Åtgärdat.
	Förordar revidering 2023 istället för 2025.	Åtgärdat.
Region Västernorrland	Strategin fokuserat på en av minoriteterna. Utifrån Lagen om valfrihetssystem (LOV) utgör Regelboken underlag för beställning av primärvård. Minoritetsgruppernas behov finns inte specifikt omnämnda och bör så inte göra. Regelboken krävställer vårdgivare för vårdcentraler inom primärvård, vårdens innehåll och kvalitet. I kravställningen ingår inte att särskilja grupper på grund av etnicitet eller yrkestillhörighet. Behoven ska styra insatserna. Vården får inte diskriminera positivt eller negativt, grupper till följd av etnicitet, sexuell läggning etc. Kunskapen och kompetensnivån behöver bli bättre etc.	Ingen åtgärd.
	Angående delmålet Höjd kunskap om urfolksrättigheterna: "ökad kunskap om presumtiva vårdtagares kulturella ursprung får anses relevant. Finns ett behov av detta, men samtidigt proplematik kopplat till vissa formuleringar utifrån ett förvaltningsperspektiv. Verksamheterna är politiskt obundna och varken kan eller ska ta ställning till folkgruppers rättigheter. Enligt hälso- och sjukvårdslagen är det behovet som styr vården. Inte etnisk bakgrund eller politisk inriktning. Förordar att stycket lyfts ut ur dokumentet. I annat fall bör juridisk kompetens bedöma lagligheten i nämnda skrivning i strategin samt förankra på lämplig politisk nivå.	Ingen åtgärd. Sametingets jurist kommenterar: "Samerna har i egenskap av urfolk vissa rättigheter. Dessa rättigheter kommer till uttryck i olika juridiskt bindande internationella och nationella regelverk... I remissvaret anges att verksamheterna inte ska ta ställning till folkgruppers rättigheter. Men eftersom rättigheterna finns där oavsett verksamheternas uppfattning så är det inte en fråga som verksamheterna kan ta ställning till. Utan i stället har det offentliga en skyldighet att upprätthålla och respektera samernas rättigheter... Att utbilda personal i urfolksrätt... skulle kunna vara ett exempel på en sådan åtgärd. Jag har svårt att se hur förslaget skulle stå i strid med principer om objektivitet och politisk obundenhet. Snarare är förslaget i enlighet med regeringsformen och urfolksdeklarationen

Forts. Region Västernorrland	Inledningen omfattande och har en ansats som är vidare än verksamhetens ansvarsområde.	Åtgärdat.
	Att skriva in att avsteg enbart får ske i dialog är inget som vi kan tillstyrka, även om samråd i frågor som berör urfolket och andra nationella minoriteter så långt det är möjligt.	Åtgärdat. Ändrat till "Väsentliga förändringar av Strategi för samisk hälsa ska förankras i Kunskapsnätverket för samisk hälsa, för att säkerställa samisk samverkan."
	Subjektivt att i relation till webbenkäten beskriva vissa önskemål som viktigast, bör ersättas med "de mest frekventa"	Åtgärdat.
	Strategin bör sättas i ett större sammanhang med kostnadsberäkning innan regionen slutligen kan ta ställning till förslagen.	Ingen åtgärd. Kostnadsberäkningar görs i handlingsplaner.
	För att uppnå jämlik hälsa kan samverkan med andra aktörer behövas i syfte att förbättra hälsan för den samiska befolkningen.	Ingen åtgärd. Fors till handlingsplaner.
	Vården varken kan eller ska prioritera specifika yrkesgrupper. Stöds inte av hälso- och sjukvårdslagen som endast uttrycker vård efter behov.	Ingen åtgärd. Renskötare har särskilda behov.
	Lyfta fram behovet av samverkan med kommunerna.	Ingen åtgärd. I handlingsplaner.
	Ingår i regionens uppdrag och roll som förvaltningsområde. Behov av resurser finns och en långsiktighet hur arbetet ska bedrivas.	Ingen åtgärd.
Region Stockholm	Förtydliga vilka regioner som åsyftas.	Åtgärdat.
	Saknar Länsstyrelsens arbete.	Ingen åtgärd.
	Det vore önskvärt att strategin beskrev hur samisk delaktighet framöver ska säkerställas och försiggå formellt, strukturerat och långsiktigt samt förslag till finansiering av densamma.	Ingen åtgärd.
	Önskar att strategin beskriver vad Urfolksdeklarationen i praktiken skulle betyda inom hsv.	Ingen åtgärd.
	Att strategin inte tolkar barnkonventionen tillräckligt nog. I BK står att urfolk inte ska förvägras rätten att använda sitt språk, vilket inte är samma sak som att ha en särskild rätt tillspråk och kultur.	Ingen åtgärd. Strategin lutar sig mot Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr.11 om barn till urfolk.
	Saknar en utförlig beskrivning av samer i en storstadsregion. Även att detta ingår i utbildningsinsatser.	Ingen åtgärd. Forskning saknas.
	Saknar forskning som berör intersektionalitet och resiliens.	Delvis åtgärdat. Intersektionellt perspektiv är förtydligat.

Forts. Region Stockholm	Önskar en mer systematisk genomgång av forskningsläget.	Ingen åtgärd.
-------------------------	---	---------------

Kommuner		
Gällivare	En styrka om strategin är kopplad till befintliga regionala styrdokument	Ingen åtgärd. Måste hanteras internt av respektive region.
	kopplat till mål samt behov tydliggöra vilka som tar fram gemensamma handlingsplaner	
	Vision och övergripande mål är lagstadgat	Ingen åtgärd. Visserligen korrekt, men det saknas genomslag i praktiken.
	Delmål 5 är aktivitet - kan inkluderas i delmål 4.	Ingen åtgärd.
	Behov av att tydliggöra vilka som ska ta fram gemensamma handlingsplaner	Åtgärdat.
Stockholm	Betonar att samer bor även i Stockholm och i södra Sverige. Beskriver detta som bortglömda grupper. Efterfrågar åtgärder.	Ingen åtgärd.
	Riktade insatser bör göras i relation till ett antal utpekade somatiska sjukdomar (porfyri, irit, Bechterews sjukdom, pollenallergi, immunologiska sjukdomar))	Ingen åtgärd.
Storuman	Utbilda befintlig personal i det som behöver förstärkas, dels långsiktigt arbeta för att få fler samer att utbilda sig inom vård- och omsorg, genom att uppmuntra, stärka och belöna dem som gör det.	Ingen åtgärd. Hanteras i handlingsplaner.
Strömsund	Långsiktigt statligt stöd måste riktas även till den regionala finansieringen - ej bara Kunskapsnätverket.	Ingen åtgärd.
	Menar att myndigheter och andra på nationell nivå har eget ansvar för att beakta och föra in de perspektiv som utredarna pekar på. Det ansvaret kan inte ligga på samiska förvaltningskommuner och regioner.	Åtgärdat. Den aktuella punkten är borttagen.
	Föra samman ledningsstöd och koordinatörer med samisk kulturkompetens.	Ingen åtgärd.
	Saknar beroendevård som prioriterat vårdområde.	Ingen åtgärd. Hör till psykiatri och primärvård.
	Strategins genomförande förutsätter tydligt stöd och engagemang på alla nivåer, samt att kulturkompetens nämns på flera ställen som en förutsättning. Strömsund menar att dessa båda förutsättningar behöver vävas samman för att arbetet ska ske samordnat och förankrat i en lärandeprocess även bland de som inte är samer.	Ingen åtgärd.

Övriga instanser		
Sametinget	Förordar ett tillägg i strategin med ett avsnitt som berör akutsjukvård i extrem glesbygd.	Delvis åtgärdat. Förstärkt skrivning kring akut omhändertagande i extrem glesbygd.
SKL	Strategin skulle stärkas om den också utgick ifrån regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter liksom den nationella folkhälsopolitiken.	Åtgärdat.
	Det bör tydligare framgå hur kunskapsnätverket är organiserat, finansierat och resurssatt samt vilket mandat det har. Kommer kunskapsnätverket att finnas kvar? Vilket ansvar åligger i så fall kunskapsnätverket respektive regionerna för strategins framtagande och genomförande.	Åtgärdat. Relationen mellan Kunskapsnätverket och regionerna förtydligas i strategin.
	Strategin skulle överlag stärkas av en mer normkritisk ansats.	Åtgärdat. Det intersektionella perspektivet beskrivs som ett av tre horisontella
	Visionen skulle lättare uppnås om strategin hade ett tydligare fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser.	Åtgärdat. Tillagt att epidemiologisk data som rör samer saknas.
	Nära vård - det borde finnas goda möjligheter att utveckla samarbeten med företrädare för den samiska kulturen, regioner, kommuner m fl för att erbjuda en nära och kulturanpassad vård för den samiska befolkningen.	Förtydligat.
	Kan ej ställa sig bakom delmål om centrum. Önskar ett tydligare underlag som till ex. beskriver hur ett sådant centrum skulle finansieras för att kunna ta ställning i frågan.	Ingen åtgärd.
	Önskvärt med mer könsuppdelad statistik	Ingen åtgärd. Könsuppdelad statistik för samer saknas. (All statistik baserad på etnicitet saknas.)
	Förordar att vision, mål och delmål, de prioriterade vårdområden som lyfts fram samt kommande handlingsplaner har ett tydligt jämställdhets- och barnrättsfokus	Åtgärdat. Reviderad formulering kring handlingsplaner.
Avsnittet om uppföljning bör utvecklas. Mest angeläget att få kunskap om huruvida samers hälsa eller upplevelse av svensk hälso- och sjukvård förändras i och med de åtgärder som föreslås i strategin. Förslag - upprepa den digitala enkätundersökningen, samt de dialoger som genomförts med olika grupper upprepas.	Ingen åtgörd. Hanteras i handlingsplaner.	

Instanser som har besvarat remissen utan åtgärdsförslag:	Instanser som inte har besvarat remissen:	
Arjeplog Arvidsjaur Luleå Lycksele Malå Sundsvall Umeå Vilhelmina Åsele Vindeln Region Dalarna Socialstyrelsen	Berg Dorotea Härjedalen Jokkmokk Kiruna Krokoms Sorsele Åre Älvdalen Örnsköldsvik	Östersund Saminuorra LSS Samerna SameÄtnam SSR